

Asia: LVM/2038/01/2017

Luonnos digitaalisen infrastruktuurin strategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot strategialuonnoksesta

Digitaalisen infrastruktuurin strategiassa on tuotu hyvin esiin tarpeet langattomien 5G -verkkojen näkökulmasta. Langattomien verkkojen rakentaminen tulee tapahtua markkinaehtoisesti jatkossakin. Tavoitteissa on mainittu, että Suomessa tarjottavat kiinteät ja langattomat laajakaistaverkot ovat nopeudeltaan, laadultaan ja viiveeltään riittäviä tulevaisuuden palveluiden ja innovaatioiden tarjoamiseksi. Suomen tulee sitoutua EU:n asettamiin tavoitteisiin konkreettisesti, myös nopeuden osalta tavoite tulee olla, että jokaisella kotitaloudella tulee olla vuonna 2025 mahdollisuus ottaa käyttöön symmetrinen yhteys, jonka siirtonopeus on vähintään 100 Mbit/s, ja jonka nopeus voidaan nostaa yhteen gigabittiin sekunnissa tarvittaessa.

Strategiassa ei kuitenkaan esitetä tarvittavia toimenpiteitä, joiden avulla kiinteät verkot saadaan rakennetuksi myös harvaan asutuille alueille, jonne nopeita 5G -verkkoja ei tule. Esityksessä viitataan EU-tavoitteisiin, mutta todetaan että strategian tavoitteena on, että Suomi voi toimia globaalissa vertailussa yhtenä edelläkävijöistä 5G-verkkojen testaamisessa, kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Luonnoksessa todetaan, että valokuituyhteyksien rakentuminen on edennyt Suomessa varsin hitaasti. Tällä hetkellä nopea 100 Mbit/s kiinteä yhteys on tarjolla vain hieman yli puoleen kotitalouksista. Täysin valokuidulla toteutettu eli yli 1 Gbit/s -nopeuden mahdollistava yhteys on tarjolla vain noin 17 prosenttiin kotitalouksista. Saatavuus ei kuitenkaan tarkoita, että tällainen yhteys välttämättä olisi käytössä. Liittymän käyttöönotto edellyttää loppukäyttäjältä investointia, joka voi olla tuhansia euroja. Esimerkiksi nopeudeltaan 100 Mbit/s -yhteyksiä on käytössä vain vajaassa viidesosassa kotitalouksista.

5G-verkkojen rakentumisen edistämiseen liittyvät taajuuspoliittiset toimenpiteet

5G -verkoille on esityksessä osoitettu tarvittavia taajuusalueita. Huippunopeita tiedonsiirtoyhteyksiä voidaan toteuttaa vain korkeilla, nykyisiä taajuusalueita huomattavasti leveämmillä, varsinaisilla 5G -taajuusalueilla. Tällöin kantama tukiasemasta on hyvin lyhyt ja siksi harvaanasutuille alueille ei tule rakentamaan huippunopeita 5G-verkkoja, siellä tarvitaan siksi valokuituverkkoja kotiin saakka (FTTH).

Verkkojen kustannustehokkaan ja nopean rakentamisen edistäminen

Lupamenettelyjen ja yhteisrakentamisen edelleen kehittäminen on kannatettavaa, mutta lupakustannukset ovat vain pieni osa kiinteän verkon rakentamiskustannuksista. Sähköyhtiöiden kuituinvestointien edistäminen on kannatettava ajatus.

Nopea laajakaista -hanke päättyy 2018 vuoden lopussa ja puolet harvaan asutuista alueista on vielä ilman nopeita valokuituverkkoja. Markkinaehtoisesti niitä ei synny, tarvitaan myös muuta julkista tukea Manner-Suomen maaseuturahaston kyläverkkotuen lisäksi. Strategiaan tulee lisätä Nopea laajakaista -hankkeen jatkoksi uusi kansallinen tukiohjelma.

Investointien ja rahoituksen riittävyyden varmistaminen

Esityksessä on mainittu että Suomessa investoidaan televerkkoihin merkittävästi muita Pohjoismaita vähemmän. Markkinaehtoisesti ei harvaan asutuille alueille tule valokuituverkkoja Suomessa. Tästä hyvänä esimerkkinä on Nopea laajakaistahanke, jonka puitteissa on rakennettu osin julkisella tuella neljäsosa Suomen FTTH-saatavuudesta. Nopea laajakaista -tukiohjelma päättyy vuoden 2018 lopussa ja tämän jälkeen vain pieniä hankkeita voidaan rakentaa Manner-Suomen maaseuturahaston tuella. Noin puolet Suomen harvaan asutuista alueista on kokonaan ilman FTTH-verkkoja, näille alueille ei markkinaehtoisesti synny jatkossa sellaisia FTTH-verkkoja, joihin käyttäjillä olisi vara liittyä. Liittymismaksut muodostuisivat ilman julkista tukea hyvin korkeiksi, liittymiskustannus kun voi olla kymmeniä tuhansia euroja.

Huippunopean kiinteän laajakaistan rakentamisen tukemista tulee tehdä myös kansallisesti vuoteen 2030 saakka alueilla, missä yhteyksiä ei markkinaehtoisesti muuten synny. Uuden kansallisen laajakaistastrategian valmistelussa tulee ottaa huomioon Nopea laajakaistahankkeen kokemukset, julkisen tuen tulisi tulla jatkossa pelkästään valtiolta. Tällä hetkellä osa kunnista ei ole voinut sitoutua kuntaosuuteen, joka on valtiontuen edellytyksenä ja siksi hankkeita ei näiden kuntien alueilla ole voinut edes toteutua. Kunnat voisivat halutessaan antaa lisätukea valtion tuen lisäksi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen puitteissa. Pelkästään Manner-Suomen maaseuturahaston tuella saadaan riittävän kattavia huippunopeita verkkoja rakennettua vain hyvin pieneen osaan Suomen maaseutualueita. Tukiehdot tukikelpoisista kustannuksista kansallisessa tuessa tulisi jatkossa olla pitkälti yhtenevät Manner-Suomen maaseuturahaston ns. kyläverkkotukien kanssa. Näin voitaisiin eri rahoituslähteitä käyttää joustavasti ja välttää turhaa byrokratiaa. Myös maaseuturahaston tukien jatkuminen myös tulevana vuosina on tärkeää. Tämä asia täytyy huomioida mm. tulevan ohjelmakauden valmisteluun liittyvissä maaseutuohjelman neuvotteluissa EU:n kanssa.

Pohjois-Savon liitto esittää Liikenne- ja Viestintäministeriölle, että tarvittava valtion tuki tulee turvata kaikille toteutettaville hankkeille. Valtio saa kasvaneina verotuloina myöntämänsä tuen takaisin suurelta osin jo rakentamisen aikana. Nämä investoinnit eivät toteudu ilman julkista tukea ja investoinnit ovat välttämättömiä kansallisesti ja aluetaloudellisesti, edistävät alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon toteutumista sekä turvaavat kehittymisen ja tuovat työtä sekä lisäverotuloja jatkossakin.

Verkkojen rakentaminen ja kattavat hyvät tietoliikenneyhteydet turvaavat alueellisen kehittymisen, koko Suomen potentiaalin hyödyntämisen sekä edistävät alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon toteutumista.

Tulee myös selvittää, miten ja mistä saadaan pitkäaikaisia ja rahoitusehdoiltaan kohtuullista rahoitusta uusille ja jo toteutuneille hankkeille. Pankit rahoittavat hankkeita tällä hetkellä yleensä enintään 15 vuoden laina-ajalla ja toimijat tarvitsisivat vähintään 30 vuoden maltillista rahoitusta. Tästä syystä on useampi uusi toimija hakeutunut yrityssaneeraukseen, jonka jälkeen maksuohjelma on saatu pidemmäksi, mutta samalla kuntien vastuut ovat kasvaneet. Pankit ovat käytännössä siirtäneet takausvastuiden myötä vastuut pitkäaikaisesta rahoituksesta kunnille.

Markkinoiden toimivuuden edistäminen

Strategiassa on mainittu, että valokuitumarkkinoilla voi olla sekä verkko- että palvelukilpailua. Verkkokilpailu tarkoittaa sitä, että tietyllä alueella on päällekkäisiä kilpailevia verkkoja. Käytännössä vain suurimpien kaupunkien keskustoissa on syntynyt tai syntyy verkkokilpailua. Suurimmassa osassa Suomea ei kuitenkaan ole pitkien etäisyyksien ja alhaisten tilaajamäärien vuoksi markkinaehtoisesti kannattavaa investoida edes yhteen valokuituverkkoon. Tällaisilla alueilla ei ole tule olemaan mitään hyötyä palvelukilpailusta, jolla tarkoitetaan sitä, että yhdessä verkossa toimii useita palveluntarjoajia. Useampi palveluntarjoaja ei pienennä valokuituverkon investointikustannusta. Suuri investointikustannus on este verkkojen syntymiselle suuressa osassa Suomea, ei palvelukilpailun mahdollinen puute.

Strategiassa on mainittu, että lisätään maakuntien ja kuntien tietoisuutta huippunopeiden yhteyksien

hyödyistä sekä lisätään tietoisuutta laajakaistan rakentajille valokuituverkon rakentamisesta ja rahoitusmahdollisuuksista. Maakunnissa ja kunnissa on jo tietoa, valokuituverkon rakentamisen edistämiseen ei riitä vain tiedottaminen huippunopeiden yhteyksien hyödyistä ja rakentamisen rahoitusmahdollisuuksista, vaan tarvitaan valtion selkeää panostusta rakentamiseen julkisen tuen muodossa jatkossakin ja pitkäaikaisia maltillisia rahoitusvaihtoehtoja.

Julkishallinnon palveluiden digitalisoiminen nykyistä laajemmin on kannatettava toimenpide. Huippunopeita yhteyksiä edellyttäviä julkisia ja muita palveluja ei kuitenkaan voida tuoda laajamittaisesti markkinoille tai ottaa käyttöön ilman kattavaa ja toimivaa verkkoinfrastruktuuria. Huippunopeita yhteyksiä tulisi rakentaa tulevia tarpeita ajatellen.

Tutkimuksen ja innovaatioiden tukeminen

-

Muuta huomioitavaa

Yleispalveluliittymän tiedonsiirron vähimmäisnopeus on tällä hetkellä 2 Mbit/s, joka on määritelty liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella. Yleispalveluvelvoitteen tulee asetuksen mukaan myös seurata tietoliikenneyhteyksien yleistä kehitystä. Tämä vähimmäisnopeus tulee nostaa vähintään 10 Mbit/s mahdollisimman pian, koska jo vuoden 2015 Viestintäviraston tilaston mukaan suurimmalla osalla tiedonsiirtoliittymien käyttäjistä oli yli 10Mbit/s yhteys käytössään. Myös kuulo- ja puhevammaisten henkilöiden liittymien tulee seurata nopeudeltaan yleistä kehitystä.

Kaikkonen Pekka
Pohjois-Savon liitto